

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianaë, 1661

7 Septima signat eos qui leges composuêre.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62953](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62953)

gitarit sciens, hoc pertulit nefciens, & 4 propter talem pollutionem a sacro mysterio ea die abstinere oportet.

¶ [Veris] In pluribus codicibus B. Gregorii, & apud Bedam, & in collectione conciliorum Calixti 13 o. impressa, legitur variis: in aliquibus vero B. Gregorii codicibus, variis: sed ab glossa non est mutata.

¶ [Si tamen] In Codicibus B. Gregorii, & apud Bedam est, si tamen dormientes mentem turpis imaginatio non concusserit. In collectione vero ipsorum etiam manuscripta, si tamen animus dormientis turpes imaginationes concusserit, quomodo sensum verum etiam lectio Pamormia: nam Burchardus, & Ivo parvus de originali delicto.

¶ [Non sit tunc, sed fuit] Omnia fere Gratiani manuscripta exemplaria habent, vel suo: Caterum magna hoc loco est inter ceteros collectio, & Bedam & B. Gregorii. Alices variis: In collectione ipsorum etiam manuscripta est, qua in re iudicio libera. Veritas ob eandem varietatem nihil est in contextu mutatum.

¶ [Et propter] Hoc usque ad finem, neque in codicibus B. Gregorii, neque apud Bedam, neque in tribus vetustis Gratiani exemplaribus videtur. Sunt tamen apud Burchardum, Ivoem, & Anonimum, & Polycarpum.

¶ [Peccatum non dicitur peccatum cogitatione] solum, sed delectatione & consensu.

C. II. PALEA. I. Sed a pensandum est, ipsa cogitatio utrum in suggestione, an delectatione, vel (quod majus est) peccati consensu acciderit. Tribus enim modis impletur omne peccatum, videlicet suggestione, delectatione, consensu: suggestio quippe fit inter diabolum, delectatio per carnem, consensus per spiritum: quia & b primo culpam seipsum suggestit. Eva velut caro delectata est, Adm velut spiritus consentit. Et necessaria est magna discretio, ut inter suggestionem, delectationem, & consensum iudex sui animus praesideat. Cum enim malignus spiritus peccatum suggerit in mente, si nulla peccati delectatio sequatur, peccatum omnimodo peccatum non est: cum vero caro delectari coeperit, tunc peccatum incipit nasci: si autem etiam ad consensum ex deliberatione descendit, tunc peccatum cognoscitur peccatum. In suggestione igitur peccati semen est, in delectatione fit nutrimentum, in consensu perfectio. Et sipe contingit, ut hoc, quod malignus spiritus feminat in cogitatione, caro in delectationem trahat, nec tamen animus eadem delectationi consentiat. Et cum carne sine anima delectari nequeat, ipse tamen animus carnis voluptatibus relictus in delectatione carnali aliquo modo ligatur inuitus, ut et ex ratione contradicit, nec consentiat, & tamen delectatione ligatus sit, sed ligatur se vehementer ingemiscat. Unde & ille cecelis exortus principis miles gemebat, dicens c: [Videtur aliam legem in membris meis, repugnantem legi menti meae, & captivam me habentem in lege dei peccati, que est in membris meis] Si autem captivus erat, minime repugnabat: quapropter & captivus erat, & repugnabat. Igitur legi mentis eius legi, que in membris est, repugnabat: si autem repugnabat, captivus non erat. Ecce iraque homo est (ut tradidit) captivus, & liber: liber ex voluntate, quam diligit; captivus ex delectatione, quam ponat inuitus.

¶ [Palea] Abest hoc palea non solum a primo & decimo Vaticanis, verum & ab aliis, que aliquos paleas habent. Rationem autem abest omnibus. In quibus enim capis hoc reperitur, comparatur palea cum superare, quemadmodum etiam apud Burchardum & Ivoem.

¶ [Suggestionem] Sic emendatum est ex originali, a quo parum distat Ivo: antea legatur, & necessaria est

a Bedalid. Burch. Lt. c. 93. Ivo par. 2. c. 52. b al. cum primo. c Rom. 7. d al. legem.

magna discretio inter suggestionem, & inter delectationem, atque consensum, iudicem sui facit animus praesidem. Burchardus iudicem sui praesidere animum. Reliquis fere ut Gratianus. Apud Bedam vero, & inter suggestionem, atque delectationem, inter delectationem, & consensum iudex sui animus praesideat. In collectione ipsorum & necessarium est magna discretione inter suggestionem, & delectationem atque consensum iudicem sui prodeat animum.

¶ [Si autem] Magna etiam hoc loco codicum varietas est. brevissima, & satis integra lectio est in codice epistolatum B. Gregorii, olim Lucetia impressi. Si autem captivus erat, minime pugnabat, sed pugnabat, quapropter captivus non erat. Ecce itaque, &c.

¶ [Quando sit peccatum] nocturni imaginibus illud. C. III. ¶ Ieron Ildorus lib. 3. sententiarum, de summo bono, cap. 6.

¶ [Non] a est peccatum, quando nolentes imaginibus nocturnis illudimur, sed tunc est peccatum, si, antequam illudamur, cogitationis affectibus pravenimur. Luxuria quippe imagines, quas in veritate gessimus, sepe dormientibus in animo apparent, sed innoxia, si non concupiscendo occurrunt. Qui nocturnam illusionem polluitur, quamvis extra memoriam turpium cogitationum sese praesentat inquinatum, tamen hoc ut reutaretur, culpa sua tribuat, suamque immunditiam statim seibus tergat.

¶ [Hu] utaque b. respondetur. In Lege, & in Evangelio naturale jus continetur, non tamen quacunque in Lege & Evangelio inventum, naturali iuri coherere probatur. Sunt enim in Lege quaedam moralia precepta, ut non occides: quaedam mystica, ut peccata sacrificiorum precepta, ut de agno & alia similibus. Moraliam naturalia ad naturale jus spectant, atque ideo nullam sui utilitatem recepisse monstrantur. Mystica vero, quantum ad superfluum, a naturali iure probantur aliena: quantum ad moralem intelligentiam, inveniuntur sibi annexa, ac per hoc, esse secundum superfluum, & deinde esse mutata, tamen secundum moralem intelligentiam, naturalitatem nescire probantur. Naturalia ergo jus ab exitu rationalis creaturae incipiunt, ut supra dictum est, manent immutabilia. Jus vero consuetudinis post naturalem legem exortum habuit, ex quo homines convenientes in unum, ceperunt simul habitare, quod ex eo tempore factum creditur, ex quo Cain, c. civitatem adificasse legitur: quod cum diluio d. propter hominum vastitatem fere vastatur, extinguitur, postea a tempore Nemroth reparatum, sive potius immutatum, existimatur, cum ipse simul cum aliis alios cepit opprimere: alii sua imbecillitate ipsi divini ceperunt esse subiecti. unde in Genesi c. legitur de eo [Coepit Nemroth robustus venator esse coram Domino.] id est, i. hominum oppressor & extingitor, quos etiam ad turrim adificandam allexit.

¶ [Id est] Glossa ordinaria ad istum locum ex Alcaino ita habet: id est, hominum oppressor, & extingitor: quos allexit, ut turrim contra Deum confunderent.

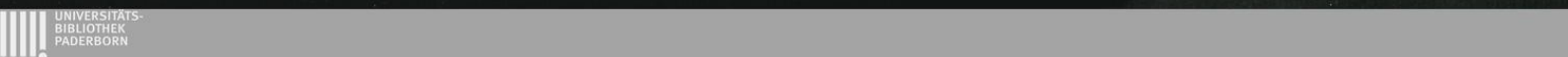
DISTINCTIO VII.

¶ [Si autem] constitutio capite a justificationibus, quae Dominus tradidit Moysi, dicens: [Si emeris servum Hebraum, &c.]

¶ [De conditionibus legum.] C. I. ¶ Ieron Ildorus lib. 5. Erym. c. 1. air.

¶ [Moyses] gentis Hebrae primus omnium divinas leges factis literis explicavit. Phoraxus Rex Graecis primus leges, iudiciaque constituit. Mercurius Trimegistus primus leges Aegyptiis tradidit. Solon primus leges Atheniensibus dedit. Lycurgus primus Lacedaemoniis iura ex Apollinis autoritate confinxit. Numa Pompilius qui Romulo successit in regno, primus leges Romanas edidit. Deinde, cum populus seditiosos.

a Ivo p. 9. c. 112. b al. ita. c Genes. 4. d Genes. 7. e Gen. 10. f Exod. 12.

magistratus ferre non possent. Decem viros legibus scribendis creavit, qui leges ex libris Solonis in latinum sermone[m] translatis, XII. tabulis exposuerunt.

C. II. *Quoniam eorum, qui leges XII. tabularum exposuerunt.*

Verunt autem hi, Ap. Claudius, T. Genucius, P. Sestius, Sp. Veturius, C. Iulius, A. Manlius, Ser. Sulpicius, P. Curatius, T. Romilius, Sp. Postumius. Hi decemviri legum conscribendarum electi sunt. Leges autem redigere in libris e primus consul Pompejus instituit, sed non perseveravit obtreclatorum metu. Deinde Caesar cepit id facere, sed ante interfectus est. Paulatim autem antiquae leges vetustate, atque incuria obsoleverunt, quoniam eis nullus iam usus est, notitia tamen necessaria videtur. Novae leges à Constantino Caesare coeperunt, & reliquis succedentibus: erantque permixtae, & inordinatae. Postea Theodosius minor & Augustus ad similitudinem Gregoriani, & Hermogeniani codicem factum constitutionum à Constantini temporibus sub proprio cuiusque Imperatoris titulo disposuit, quem à suo nomine Theodosianum vocavit.

DISTINCTIO VIII.

Differt autem ius naturale à consuetudine, & constitutione. Nam ius naturale omnia sunt communia omnibus, quod non solum inter eos servatum creditur, de quibus legitur: [Multitudinis autem credentium erat cor unum, & anima una] &c. verum etiam praecedenti tempore à Philosophis traditum invenitur. Unde apud Platonem illa civitas iustissime ordinata traditur, in qua quisque propriis vestit affectus. Iure vero consuetudinis, vel constitutionis hoc meum est, illud alterius.

C. I. *Iure divino omnia sunt communia omnibus, iure vero constitutionis, hoc meum, illud alterius est.*

Vnde Augustinus ait tract. 6. ad c. 1. Ioannis.

Quo iure defendis villas ecclesiae? i. divino, an humano? Divinum ius in scripturis habemus, humanum ius in legibus Regum. Vnde quisque possidet, quod possidet? nonne iure humano? Nam iure divino [Dominus est terra, & plenitudo eius.] Pauperes, & divites Deus de e. uno limo fecit: & pauperes, & divites una terra supportat. Iure tamen humano dicitur, haec villa mea est, haec domus mea, hic servus meus est. Iura autem humana per Imperatores sunt; quare? Quia ipsa iura humana per Imperatores, & reges saeculi Deus distribuit generi humano. Item ibidem paulo inferius. Tolle 2 iura Imperatorum, & quis audeat dicere, mea est illa villa, aut, meus est ille servus, aut, domus haec mea est? si autem, ut teneantur ista ab hominibus, regum iura fecerunt, vultis, ut reticeamus leges, ut gaudeatis? Item ibidem pauca interiecta. Legantur leges, ubi manifeste praecerperunt Imperatores, eos, qui praeter ecclesiae catholicae communionem usurpant sibi nomen Christianum, nec volunt in pace colere pacis auctorem, nihil nomine ecclesiae audeant possidere. Sed quid nobis & Imperatori? Sed iam dixi, de iure humano agitur, & tamen Apostolus pro voluit serviri Regibus, voluit honorari Reges, & dixit [Reges servemus.] Nolite dicere, quid mihi, & regi? Quid tibi ergo, & possessioni? Per iura Regum possidentur possessiones. Dixisti, quid mihi & Regi? Noli dicere possessiones tuas, quia ipsa quae iura humana re-

a al. sedisus. b Iudaeus ibidem continenter. c al. libros. d exoleverunt. orig. Ivo p. c. 170. Pam. l. 2. c. 144. e al. iunior. f al. natura. g Actor. 4. h Ansel. l. 12. c. 62. Ivo p. 3. c. 174. Pam. l. 2. c. 63. i Psal. 33. k Gen. 2. l dicit. orig. in Iure ergo humanum, iure Imperatorum: quare? orig. in Cod. l. 1. tit. 1. c. 4. & cod. Theo. l. 6. tit. 3. c. 43. 54. o al. ut. p. 2. Pet. 2. q ad ipsa. orig. & Ivo.

nunciasti, quibus possidentur possessiones.

1. *Ecclesia* Haec dictio non est apud B. Augustinum. Nam ibi ait contra Donatistas, qui legibus Imperatorum villas sibi ademptas, & Ecclesiae catholicae attributas esse queruntur. Quare, cum Donatistae dicerent, villas nostras tulerunt: fundos nostros tulerunt, ut eos ipse convincat, milium ius in illis habuisse, aut habere: quibusdam praepositi, addit ista. Quo iure defendis villas? divino, &c. Et infra. q. 1. c. si qua causa. ubi Gratianus citat initium huius capituli, ista dictio, Ecclesia, non habetur. Et tamen apud Anselmum, Ivoem, & in Panormia locis indicatur.

2. *Tolle* Quoniam glossa obstitit, ne omnia emendarentur, aut adderentur, quae cumque addenda videbantur, placuit integram apponere locum B. Augustini. Apud ipsum legitur post ver. humano, antecedenti paragraphi, haec sequuntur: Vultis legamus leges juris peritorum, & secundum ipsas agamus de villis? Si iure humano vultis possidere, recitemus leges Imperatorum: videamus, si aliquid voluerint ab haereticis possideri. Sed quis mihi est imperator? secundum ius ipsius possides terram. Aut tolle iura Imperatorum, & quis audeat dicere, mea est illa villa, aut meus est ille servus, aut domus haec mea est? Si autem ut teneantur ista ab hominibus, iura acciperunt Regum, vultis recitemus leges, ut gaudeatis, quia vel unum hortum habeatis, & non imputetis nisi mansuetudini columbarum, quia vel ibi vobis permittitur permanere: leguntur enim leges manifestae, ubi praecerperunt Imperatores, &c.

2 pars. *Dignitate vero ius naturale similiter praevaleat consuetudini, & constitutioni. Quae utique enim vel monitis recepta sunt, vel scriptis comprehensa, si naturae iuri fuerint adversa, ratione & irrita habenda sunt.*

C. II. *Adversus naturale ius nulli quamvis agere licet.*

Vnde Augustinus ait lib. 3. confess. c. 2.

Quare contra mores hominum sunt flagitia, pro quorum diversitate vitanda sunt, ut pactum inter se civitatis, aut gentis consuetudine, vel lege firmatum, nulla civis, aut peregrini libidine violetur. Turpis enim omnis pars est suo universo non congruens. Cum autem Deus aliquid contra morem, aut pactum quorumlibet iubet, etiam nunquam ibi factum est, faciendum est, & si omisum, instaurandum est; & si institutum non erat, institutum est. Si enim Regi licet in civitate, cuius regnat, iudicare aliquid, quod neque ante illum quisquam, nec ipse unquam iusserat, & non contra societatem civitatis eius obtemperat, imo contra societatem non obtemperat, (Generale quippe pactum est societatis humanae obedire Regibus suis) quanto magis Deo regnatori universae creaturae suae, ad ea quae iusserit, sine dubitatione se vivendum est? si ut enim in potestate societas humanae maior potestas minor ad obediendum praeponeatur, ita Deus omnibus.

Capit hoc est ex epistola Nicolai, quae incipit, Epistolam Bestitudinis tuae; exarata, una cum aliis eiusdem, & aliorum Pontificum epistolis manuscriptis Romae, in Bibliotheca monasterii Dominicanorum, ex qua hoc caput emendatum est.

Radicitus est evellenda perniciosa consuetudo.

C. III. *Item Nicolaus Papa Hincmaro Remensi Archiepiscopo.*

Malae consuetudo, quae non minus quam perniciosa corruptela vitanda est, nisi citius radicitus evellatur, in privilegiorum ius ab improprie assumitur, & incipit praeviationes, & variae praefumptions celebrantur non compressae pro legibus venerari, & privilegiorum more perpetuo celebrari.

a Ivo p. 4. c. 178. b al. in qua. c Ivo p. 4. c. 209. Pan. l. 2. c. 13. d al. vana. Sub persona Libonia Libofsi Vagenfi.

Veritati